

مرکز مجازی امام صادق علیه السلام

اصول الفقه (دلیل عقلی)

نظریات در دلیل عقلی

جلسه ۳۶۰

استاد شفیعی

کلام میرزای قمی

عجیب است که ایشان نه تنها اشکالی بر کلام محقق حلی و ... نگرفته، بلکه بر همان سبک مبحث دلیل عقلی را مطرح کردند، در حالی که بیان نمودیم، آنچه که ایشان بعنوان دلیل عقلی ذکر کردند، اجنبی از ما نحن فیه است.

اخباریون و شماتت اصولیون

اخباریون به جهت عدم تنقیح مراد اصولیون از دلیل عقلی، با شماتت ایشان، مدعی شدند اصولیون قیاس و ظنون را هم جزء دلیل عقلی می دانند.

نمونه‌ای از عدم وضوح معنی دلیل عقلی در کلام صاحب حدائق دیده می‌شود؛ ایشان در تفسیر دلیل عقلی

چنین می‌گوید: المقام الثالث في دليل العقل، تفسیری که از دلیل عقل شده موارد ذیل است:

۱. بعض بالبراءة والاستصحاب،

۲. و آخرون قصروه علی الثاني،

۳. وثالث فسرره بلحن الخطاب وفحوى الخطاب ودليل الخطاب،

۴. ورابع بعد البراءة الأصلية والاستصحاب بالتلازم بين الحكمين المندرج فيه مقدمة الواجب واستلزام

الأمر بالشئ النهي عن ضده الخاص، والدلالة الالتزامية.

از عبارت فوق به خوبی روشن می‌شود که چه اندازه معنی دلیل عقلی مبهم و غیر واضح بوده.

نکته:

مواردی که سزاوار است مصداق حکم عقلی قرار بگیرند.

۱. تلازم بین حکمین: اعم از اینکه حکمین شرعی باشند، یا یکی عقلی و دیگری شرعی باشد.

۲. حکم عقل به حسن و قبح.

پس مراد اصولیون از دلیل عقلی، آن دلیلی است که بواسطه آن علم قطعی به حکم شرعی پیدا می‌کنیم.